

بررسی ارتباط بین متغیرهای پیش‌زمینه‌ای و عملکرد آموزشی
دانشجویان (مطالعه موردی: دانشجویان کارشناسی ارشد رشته
حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد یزد)

The Relationship between Background Variables and the Educational
Performance (Case Study: Accounting MA Students, Islamic Azad
University, Yazd Branch)

تاریخ پذیرش مقاله: ۹۱/۰۲/۲۵

تاریخ دریافت مقاله: ۹۰/۰۹/۰۲

Shahnaz Nayebzadeh (PhD)
Feroogh Heirany
Mehdi Soltani Nezhad
Mostafa Nejati

دکتر شهناز نایب‌زاده *
فروغ حیرانی **
مهدی سلطانی‌نژاد ***
مصطفی نجاتی ****

Abstract: The goal of the present study is to investigate the relationship between background variables and educational performance of accounting MA students. This study used a survey method for which statistical population was 134 accounting MA students who had passed at least one semester of their graduate study. The needed data for achieving the research goals was gathered using a standard questionnaire which is currently utilized in international studies. The results of the present study show that the educational improvements of the students is related to being native of the city where they study, their residential status and their employment status; besides the variable motivation for entering university, the influence of the friends and family members in choosing their subject of the study and the university, prior preparation, personal motivation for continuing their studies to higher ranks and the individual expectation of the results of studying have meaningful relationship with educational performance of the individual. A number of practical suggestions have been provided for the subjects of the present study as well as future studies on the basis of the results from the analysis of the statistical sample.

چکیده: هدف از این مطالعه بررسی ارتباط بین متغیرهای پیش‌زمینه‌ای و عملکرد آموزشی دانشجویان می‌باشد. این پژوهش یک مطالعه میدانی است که جامعه آماری آن کلیه دانشجویان شاغل به تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد رشته حسابداری می‌باشد و نمونه مورد بررسی ۱۳۴ نفر دانشجویی هستند که حداقل یک ترم از تحصیل آنها گذشته است. داده‌های لازم جهت دستیابی به اهداف تحقیق از طریق پرسش‌نامه استاندارد در تحقیقات بین‌المللی جمع‌آوری گردیده است. نتایج به دست آمده از پژوهش حاکی از این است که عملکرد آموزشی دانشجویان با بومی بودن، وضعیت اسکان و شاغل بودن دانشجوی مرتبط است؛ همچنین متغیرهای انگیزه فرد در ورود به دانشگاه، تأثیر و نفوذ دوستان و اعضای خانواده در انتخاب رشته و دانشگاه، رشته تحصیلی در مقطع قبلی، انگیزه‌های فردی جهت ادامه تحصیل در مقطع بالاتر و انتظارات فرد از نتایج تحصیل با عملکرد آموزشی وی رابطه معنی‌داری دارند؛ بر مبنای یافته‌های حاصل از بررسی نمونه آماری تحقیق پیشنهاداتی کاربردی نیز برای جامعه آماری تحقیق حاضر و نیز برای تحقیقات آتی ارائه گردیده است.

Key words: Educational performance, Motivation, Expectation, Influences among individuals, M.A in Accounting

واژگان کلیدی: عملکرد آموزشی، انگیزه، انتظارات، تأثیرات میان فردی، کارشناسی ارشد حسابداری

* استادیار و عضو هیئت علمی گروه مدیریت دانشگاه آزاد اسلامی واحد یزد (مسئول مکاتبات: snayebzadeh@gmail.com)

** مربی و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد واحد یزد

*** دانش آموخته کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یزد

**** دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان

مقدمه

تربیت نیروی انسانی کارآمد و مؤثر از جمله وظایف اصلی دانشگاه‌ها محسوب می‌گردد. نسل جوان و به ویژه دانشجویان سرمایه‌های گرانقدر هر کشور به شمار می‌روند که توجه به تربیت آنها از نظر علمی، پژوهشی و فرهنگی بسیار حائز اهمیت است و برنامه‌ریزی صحیح در آموزش و پرورش آنان از وظایف اصلی دانشگاه‌ها محسوب می‌گردد (هزاوه‌ئی و همکاران، ۱۳۸۴: ۳۴).

از یک سو عدم دستیابی به اهداف برنامه‌های آموزشی موجب هدر رفت منابع مالی و انسانی کشور می‌گردد؛ از سویی دیگر بررسی عوامل مؤثر بر پیشرفت و ترقی جوامع پیشرفته نشان می‌دهد که اکثریت قریب به اتفاق این کشورها، نظام آموزش عالی توانمند و کارآمدی داشته‌اند. نکته قابل ذکر دیگر اینکه در هر نظام آموزشی، عوامل متعددی با یکدیگر عمل می‌کنند تا یادگیری و پیشرفت تحصیلی برای دانشجویان حاصل گردد. هر قسمت از این نظام باید به گونه‌ای طرح‌ریزی شود که دسترسی به بازده مطلوب و اهداف مورد نظر میسر گردد، چرا که اگر جزئی از این سیستم با کاستی‌هایی مواجه شده و یا از کار باز ایستد، کارایی اجزای دیگر نظام آموزشی نیز کاهش یافته و صدمه خواهد دید (بایرن^۱ و فلود^۲، ۲۰۰۸: ۲۰۳).

بیان مساله

هدف اصلی برنامه‌های آموزشی در رشته حسابداری آماده نمودن دانشجویان برای موفقیت در امتحانات و کسب مدرک تحصیلی و به دست آوردن شرایط لازم برای ورود موفق به حرفه و نیز توانمندی در انجام وظایف شغلی است (مجته‌زاده، ۱۳۸۰: ۳۳۱). در حال حاضر، حرفه حسابداری در معرض دو چالش عمده قرار گرفته است. اولین چالش تغییر و گسترش نقش حرفه حسابداری است که باعث افزایش تقاضا برای فارغ‌التحصیلان کارآموده و ماهر شده و دومین مورد به وجود فاصله و شکاف بین مهارت‌های فعلی و مهارت‌های مطلوب فارغ‌التحصیلان این رشته مرتبط می‌باشد که این مشکل را می‌توان به عدم توجه به مؤلفه‌های اثرگذار در یادگیری و آموزش از جمله انگیزه‌ها، نگرش، انتظارات و دیدگاه‌های دانشجویان منسوب نمود (نوروش، ۱۳۸۲: ۲۲). خسروجردی و ایرانشاهی (۱۳۸۸) اعتقاد دارند که دانش پیشین با دو بعد

1. Byrne
2. Flood

آشنایی و تخصص نیز می‌تواند از جمله عوامل مؤثر بر ارتقای سطح آموزشی تحصیلی دانشجویان محسوب گردد (خسروجردی و ایرانشاهی، ۱۳۸۸، ۹۳)؛ بر همین اساس در تحقیق حاضر از میان مجموعه‌ای از مؤلفه‌های تأثیرگذار در این رابطه متغیرهای پیش‌زمینه‌ای و رابطه آنها با عملکرد آموزشی دانشجویان مورد بررسی قرار می‌گیرد.

اهمیت و ضرورت تحقیق

افت تحصیلی دانشجویان می‌تواند علل و عوامل گوناگونی داشته باشد. بر اساس تحقیقات انجام شده، حدود ۱۲ درصد از دانشجویان دانشگاه‌ها در طی تحصیل خود حداقل یک ترم تحصیلی مشروط می‌شوند که این مشروطی نه تنها ممکن است دانشجویان را از نظر روحی دچار مشکل نماید بلکه از نظر پیشرفت تحصیلی آنها را در معرض خطر محرومیت از تحصیل نیز قرار می‌دهد، به طوری که ممکن است شرایط جبران این مشکل آموزشی برای دانشجویان میسر نشده و همچنین، موجب خلل در بهره‌برداری مطلوب از اصول علمی برای تربیت نیروی انسانی، منابع انسانی و مالی و نیز موجب نارضایتی اجتماعی گردد (هزاوه‌ئی و همکاران، ۱۳۸۰: ۳۴). افت تحصیلی، و در نتیجه نگرش منفی به تحصیل اگر چه یکی از مسائل مهم جامعه آموزشی محسوب می‌شود اما اقدامات علمی و عملی قابل توجهی برای رفع این معضل بزرگ که به آسیب به همه اعضای جامعه می‌انجامد صورت نگرفته است (ده بزرگی و موصلی، ۱۳۸۱: ۷۴)؛ لذا می‌توان چنین اذعان داشت که آگاهی از عوامل مؤثر بر عملکرد آموزشی و بررسی تأثیر هر یک در عدم پیشرفت تحصیلی دانشجویان در طراحی و اجرای برنامه‌هایی جهت پیشگیری از افت تحصیلی دانشجویان و تسهیل در ایجاد شرایط مناسب آموزش، به منظور موفقیت دانشجویان در کسب مهارت علمی و تخصصی برای دستیابی به رسالت سیستم آموزشی و آماده‌سازی افراد جهت ورود به حرفه دارای اهمیت و ضرورت قابل توجهی است.

تاریخچه و سابقه تحقیق

تحقیقات زیادی در زمینه موفقیت تحصیلی و عوامل مؤثر بر آن صورت گرفته است. برخی از آنها که ارتباط نزدیک‌تری با موضوع این تحقیق دارند به شرح زیر خلاصه و ارائه می‌گردند:

تحقیقی با عنوان «بررسی عملکرد دانشجویان حسابداری در سال اول دانشگاه» به بررسی علل تفاوت در عملکرد دانشجویان سال اول در رشته حسابداری یک مؤسسه آموزش عالی می‌پردازد. برای بررسی متغیرها، از مدل رگرسیون چندگانه استفاده شده و عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان، متغیرهای پیش‌زمینه‌ای (از جمله امتیاز ورودی، رشته تحصیلی در مقطع قبلی، انگیزه و جنسیت) و نیز نگرش فرد نسبت به آموزش و دانشگاه در نظر گرفته شده است. یافته‌های این مطالعه حاکی از این است که متغیرهای پیش‌زمینه از جمله مرتبط بودن رشته تحصیلی در مقطع قبلی فرد، نمره عالی ورودی و انگیزه فرد در زمینه مطالعه در رشته حسابداری به طور قابل توجهی بر عملکرد آموزشی دانشجویان مؤثرند (جکلینگ^۱ و ویگ^۲، ۱۹۹۷: ۱۲۶-۱۴۶).

در تحقیقی با عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت تحصیلی» دانشجویان ثبت‌نام شده در ترم دوم سال تحصیلی (۲۰۰۲-۰۳) در کالجی در آمریکا به تعداد ۲۲۵۹ نفر جامعه آماری تحقیق را تشکیل داده و از این جامعه، نمونه‌ای با حجم ۱۰۹۳ نفر از میان دانشجویان، مورد بررسی قرار گرفتند. متغیر وابسته معدل دانشجویان در ترم گذشته و متغیر مستقل نیز شامل متغیرهای جنسیت، قومیت و وضعیت اشتغال بوده است. هدف از این مطالعه، بررسی اثر تجربه دانشجوی ترم دوم و بررسی نگرش آنها در زمینه موفقیت تحصیلی تعیین شده و از مدل رگرسیون چندگانه برای تعیین ارتباط بین متغیرها استفاده شده است. نتایج حاصل از تحقیق نشان می‌دهد که متغیرهای جنسیت، قومیت و وضعیت انتقال ارتباط قابل توجهی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان دارند (گراونگ^۳ و ووسلی^۴، ۲۰۰۵: ۱۲-۱).

در تحقیقی با عنوان «عوامل مؤثر بر موفقیت تحصیلی دانشجویان کشاورزی» که جامعه آماری آن کلیه دانشجویان سال آخر رشته کشاورزی دانشگاه تهران شامل ۱۹۴ نفر می‌باشند، متغیرهای مستقل شامل ویژگی‌های فردی دانشجویان (جنسیت، معدل دیپلم، ساعات مطالعه، روش یادگیری، اهمیت دادن به برنامه‌ریزی، انگیزه و هدف فرد؛ و نیز ویژگی‌های خانوادگی دانشجویان (محل سکونت، شغل والدین، تحصیلات والدین، تعداد اعضای خانواده، نگرش اعضای خانواده به تحصیل)؛ و ویژگی‌های علمی و مهارت‌های آموزشی (اعضای هیئت علمی، محتوای برنامه درسی)؛ و بالاخره

1. Jackling
2. Wigg
3. Graunke
4. Woosley

ویژگی‌های محیطی (محیط عاطفی آموزش، تجهیزات آموزشی و رفاهی) مورد بررسی قرار گرفتند. متغیر وابسته تحقیق موفقیت تحصیلی (معدل و نمرات دانشجویان) بوده و ابزار جمع‌آوری اطلاعات، پرسشنامه‌ای مشتمل بر ۵۱ سؤال می‌باشد که پس از روایی‌سنجی توسط استادان فن، پایایی آن به وسیله آزمون آلفای کرونباخ مورد تأیید قرار گرفته و نتایج حاصل از ضریب همبستگی، رابطه مثبت و معنی‌داری بین موفقیت تحصیلی و معدل دیپلم، ساعات مطالعه، برنامه‌ریزی تحصیلی، انگیزه، هدف، نگرش اعضای خانواده به تحصیل و محیط عاطفی آموزش نشان داد (حجازی و امیدی نجف آبادی، ۱۳۸۵).

فرضیه‌های تحقیق

فرضیه اصلی: بین عملکرد آموزشی دانشجویان و متغیرهای پیش‌زمینه‌ای ارتباط معنی‌داری وجود دارد.

فرضیه‌های فرعی:

- بین عملکرد آموزشی دانشجویان و موفقیت تحصیلی قبلی آنان ارتباط معنی‌داری وجود دارد.
- دانش قبلی دانشجویان بر عملکرد آموزشی آنها تأثیرگذار است.
- بین عملکرد آموزشی دانشجویان و انگیزه و انتظارات آنان رابطه معنی‌داری وجود دارد.

روش تحقیق

تحقیق حاضر از نظر هدف از آن جهت که نتایج آن می‌تواند برای بهبود عملکرد آموزشی دانشجویان مفید واقع شود تحقیقی کاربردی می‌باشد. در این تحقیق با توجه به نوع و ماهیت مسئله، اهداف و سؤال‌های تحقیق، از روش تحقیق توصیفی و برای جمع‌آوری اطلاعات از روش پیمایش (پرسش‌نامه) استفاده شده است. داده‌های جمع‌آوری شده نیز با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۸ تجزیه و تحلیل شده است.

جامعه آماری و نمونه مورد بررسی

جامعه آماری این تحقیق، کلیه دانشجویان شاغل به تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد رشته حسابداری در دانشگاه آزاد اسلامی واحد یزد در سال تحصیلی ۱۳۸۸-۸۹ به تعداد ۲۱۱ نفر می‌باشند و نمونه مورد بررسی ۱۳۴ نفر دانشجویی بودند که حداقل دارای یک ترم سابقه تحصیل در دوره کارشناسی ارشد داشتند.

ابزار گردآوری اطلاعات

به منظور گردآوری داده‌های مورد نیاز از پرسشنامه استاندارد شده در تحقیقات بین‌المللی که در پژوهش بایرن و فلود نیز از آن استفاده شده گردید؛ این پرسشنامه ترجمه، بومی‌سازی و بین دانشجویان توزیع شده و از آنان خواسته شد بر اساس طیف پنج‌گانه لیکرت در ۳۴ پرسش، در مقیاسی بین خیلی کم تا خیلی زیاد پاسخ‌های خود را مشخص نمایند؛ و همچنین با مراجعه به سوابق تحصیلی دانشجویان معدل ترم‌های قبلی و معدل کل دانشجو و همچنین رشته تحصیلی در دوره کارشناسی استخراج شد. جدول زیر خلاصه‌ای از تعریف عملیاتی متغیرهای تحقیق حاضر را ارائه می‌کند.

جدول (۱) تعریف عملیاتی متغیرهای تحقیق

متغیر تحقیق	شاخص‌های سنجش متغیر تحقیق	ابزار سنجش شاخص
متغیرهای پیش‌زمینه‌ای (انگیزه)	انگیزه ورود به دانشگاه	۲۲ سؤال در پرسشنامه
	تأثیر گروه‌های مرجع	۵ سؤال در پرسشنامه
	انگیزه انتخاب رشته حسابداری	۷ سؤال در پرسشنامه
متغیرهای پیش‌زمینه‌ای (انتظارات)	انتظار از آمدن به دانشگاه	۶ سؤال در پرسشنامه
	انتظار از مقطع و رشته تحصیلی	۴ سؤال در پرسشنامه
متغیرهای پیش‌زمینه‌ای (موفقیت تحصیلی قبلی)	رشته تحصیلی در دوره کارشناسی	رشته حسابداری و سایر رشته‌ها
	معدل ترم‌های قبلی	
عملکرد آموزشی	معدل کل	

پایایی و روایی ابزار تحقیق

برای سنجش پایایی ابزار تحقیق از ضریب آلفای «کرونباخ» استفاده شده است؛ ضریب پایایی کل ۰/۹۰ و همچنین آلفای کرونباخ برای متغیر انگیزه ورود به دانشگاه ۰/۸۰، تأثیر گروه‌های مرجع ۰/۷۲، انگیزه انتخاب رشته حسابداری ۰/۷۷، انتظار از آمدن به دانشگاه ۰/۶۳ و انتظار از رشته و مقطع ۰/۷۹ بدست آمد؛ پرسشنامه مورد استفاده از آنجا که از نوع استاندارد مورد استفاده در تحقیقات بین‌المللی می‌باشد دارای روایی محتوایی نیز است؛ با این وجود برای اطمینان از ترجمه معکوس و کسب نظرات جمعی از اساتید دانشگاه جهت تأیید روایی پرسش‌نامه نیز بهره گرفته شد.

تحلیل پاسخ‌های داده شده به سئوالات پرسشنامه

به طور کلی ۵۹/۷ درصد دانشجویان مورد بررسی پسر و ۴۰/۳ درصد آنها دختر بوده، رشته تحصیلی مقطع کارشناسی دانشجویان مورد بررسی در ۸۵/۱ درصد رشته حسابداری و ۱۴/۹ درصد رشته‌هایی غیر از رشته حسابداری بوده است. به طور متوسط سن دانشجویان مورد بررسی ۲۶/۷۱ سال، سن دانشجویان پسر ۲۷/۶۵ سال و سن دانشجویان دختر ۲۵/۳۱ سال می‌باشد. پس از بررسی داده‌های حاصل از پاسخگویی دانشجویان به سئوالات مربوط به انگیزه ورود به دانشگاه می‌توان گفت تمایل به بهره‌مندی از سطح تحصیلات بالاتر (طی مدارج عالی) بیشترین انگیزه را در بین دانشجویان جهت ورود به دانشگاه ایجاد نموده، پس از عامل مذکور به ترتیب دو عامل تمایل به ارتقاء سطح توانمندی‌های ادراکی و ذهنی و میل به ادامه تحصیل بیشتر از سایر عوامل نامبرده، در انگیزه دانشجویان جهت ورود به دانشگاه تأثیر داشته‌اند. در ضمن تحصیل سایر دوستان در دانشگاه کمترین تأثیر را در انگیزه دانشجویان جهت ورود به دانشگاه اعمال نموده است. در خصوص سئوالات مربوط به تأثیر گروه‌های مرجع (والدین، خواهر و برادر، خویشاوندان، دوستان و اساتید مقطع کارشناسی) نیز می‌توان گفت والدین و اساتید مقطع کارشناسی بیشترین تأثیر و خویشاوندان کمترین تأثیر را در برانگیختن دانشجویان جهت ورود به دانشگاه اعمال نموده‌اند.

در خصوص سئوالات مربوط به انگیزه انتخاب رشته حسابداری نیز می‌توان گفت به ترتیب عامل‌های تمایل به یادگیری مطالبی بیشتر در زمینه حسابداری، علاقمندی به تبدیل شدن به یک حسابدار خبره و اعتقاد به این که مدرک دانشگاهی پیش نیاز این امر است و وجود چشم اندازهای شغلی مناسب برای دانش آموختگان حسابداری بیشترین تأثیر را در انگیزه دانشجویان جهت انتخاب رشته حسابداری داشته و عامل‌های اقدام سایر دوستان جهت تحصیل در رشته حسابداری و آسان بودن قبولی در این رشته کمترین تأثیر را در انگیزه دانشجویان جهت انتخاب رشته حسابداری اعمال نموده‌اند.

در خصوص سئوالات مربوط به انتظار از آمدن به دانشگاه می‌توان گفت به ترتیب انتظار این که اخذ مدرک دانشگاهی بالاتر منجر به کسب مهارت‌های جدید شود، همچنین اخذ مدرک دانشگاهی بالاتر منجر به فراگیری ایده‌های جدید شود، بیشترین تأثیر را بر انتظار فرد از آمدن به دانشگاه اعمال نموده و انتظار این که اخذ مدرک دانشگاهی بالاتر منجر به آشنایی فرد با افرادی جدید شود کمترین تأثیر را بر انتظارات از آمدن به دانشگاه داشته است. در خصوص سئوالات مربوط به انتظار از رشته و

مقطع می‌توان گفت به ترتیب انتظار این که دانشجویان می‌توانند ترم‌های مختلف تحصیل را با موفقیت بگذرانند، بیشترین تأثیر را بر انتظارات از رشته و مقطع تحصیلی گذاشته و انتظار این که دانشجویان می‌توانند به نتایجی در حد دانشجویان ممتاز دست پیدا کنند، کمترین تأثیر را بر انتظارات از رشته و مقطع تحصیلی اعمال کرده است.

توصیف و تحلیل متغیرهای تحقیق

نتایج حاصل از تحلیل داده‌های تحقیق بیانگر این است که به طور متوسط عملکرد آموزشی دانشجویان نسبت با موفقیت تحصیلی قبلی آنها تفاوت چندانی نداشته است؛ انگیزه انتخاب رشته حسابداری در دانشجویان بیشتر از انگیزه آنها در زمینه ورود به دانشگاه بوده و انگیزه ورود به دانشگاه دانشجویان بیشتر از تأثیر گروه‌های مرجع است. نکته جالب توجه اینکه انگیزه دانشجویان پسر در انتخاب رشته حسابداری بیشتر از دانشجویان دختر و انگیزه ورود به دانشگاه و تأثیر گروه‌های مرجع در دانشجویان دختر بیشتر از دانشجویان پسر بوده است، بنابراین می‌توان گفت دانشجویان دختر بیشتر تحت تأثیر گروه‌های مرجع از قبیل خانواده، دوستان، خویشاوندان و اساتید وارد دانشگاه شده اما دانشجویان پسر با انگیزه بالا نسبت به انتخاب رشته حسابداری وارد دانشگاه شده‌اند. انتظار از آمدن به دانشگاه نیز در نمونه مورد بررسی بیشتر از انتظار از رشته و مقطع تحصیلی بوده است؛ انتظار دانشجویان دختر جهت آمدن به دانشگاه و انتخاب رشته و مقطع تحصیلی بیشتر از دانشجویان پسر بوده است.

نتایج حاصل از تحلیل فرضیات تحقیق

فرضیه فرعی اول: بین عملکرد آموزشی دانشجویان و موفقیت تحصیلی قبلی آنان ارتباط معنی‌داری وجود دارد.
از آن جا که عملکرد آموزشی و موفقیت تحصیلی قبلی دانش‌آموزان، هر دو متغیر کمی می‌باشند، بنابراین جهت بررسی این از آزمون پیرسون استفاده شده است.

جدول (۲) همبستگی پیرسون بین عملکرد آموزشی دانشجویان و موفقیت تحصیلی قبلی آنان

عملکرد آموزشی	پیرسون	
*۰/۱۸۶	ضریب همبستگی	موفقیت تحصیلی قبلی
P=۰/۰۱۸	سطح معنی‌داری یک طرفه	

* $p < 0/05$

بین عملکرد آموزشی دانشجویان و موفقیت تحصیلی قبلی آنان رابطه وجود ندارد: H_0
 بین عملکرد آموزشی دانشجویان و موفقیت تحصیلی قبلی آنان رابطه وجود دارد: H_1

طبق جدول (۲) فرض صفر آزمون فوق در سطح $\alpha = 0/05$ رد شده و با اطمینان ۹۵٪ می‌توان گفت رابطه بین عملکرد آموزشی دانشجویان و موفقیت تحصیلی قبلی آنان معنی‌دار است ($P = 0/018 < 0/05$). به عبارت دیگر با اطمینان ۹۵ درصد فرضیه فرعی اول پژوهش پذیرفته می‌شود. از آن جا که ضریب همبستگی پیرسون (۰/۱۸۶) مثبت به دست آمده است، بنابراین می‌توان گفت عملکرد آموزشی دانشجویان با موفقیت تحصیلی قبلی آنان رابطه مثبت و مستقیم دارد، یعنی هر چه موفقیت تحصیلی قبلی دانشجویان بیشتر باشد عملکرد آموزشی آنها نیز بهتر است.

جدول (۳) رابطه رگرسیونی بین عملکرد آموزشی دانشجویان و موفقیت تحصیلی قبلی آنان

منبع تغییر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار آماره F	سطح معنی‌داری
رگرسیون	۱۳/۷۸	۱	۱۳/۷۸	*۴/۵۳	P=۰/۰۳۵۳
باقیمانده	۳۸۶/۴۲	۱۲۷	۳/۰۴		
کل	۴۰۰/۲	۱۲۸			

* $p < 0/05$

مدل رگرسیونی اول، تأثیر معنی‌داری بر متغیر عملکرد آموزشی دانشجویان ندارد: H_0
 مدل رگرسیونی اول، تأثیر معنی‌داری بر متغیر عملکرد آموزشی دانشجویان دارد: H_1
 با توجه به جدول (۳) مقدار F محاسبه شده برای مدل رگرسیونی ۴/۵۳ به دست آمده که در سطح $\alpha = 0/05$ معنی‌دار است ($P = 0/0353 < 0/05$)؛ به عبارت دیگر فرض صفر آزمون شماره (۲) در سطح $\alpha = 0/05$ رد شده به این معنا که با اطمینان ۹۵ درصد در مدل رگرسیونی که در ادامه به آن اشاره خواهد شد، رابطه معنی‌داری بین عملکرد آموزشی دانشجویان و موفقیت تحصیلی قبلی آنان وجود دارد.

جدول (۴) ضرایب رگرسیونی در مدل میان عملکرد آموزشی و موفقیت تحصیلی قبلی

مدل ۱	ضرایب	مقدار آماره t	سطح معنی داری
مقدار ثابت	۱۲/۹۶	*۹/۱۴	P=۰/۰۰۰
موفقیت تحصیلی قبلی	۰/۱۹	*۲/۱۳	P=۰/۰۳۵

*P<۰/۰۵

همان طور که در جدول ۴ مشخص است، مقدار t محاسبه شده در مدل اول، برای ضرایب α_0 و α_1 در سطح $\alpha = ۰/۰۵$ معنی دار بوده و فرض معنی دار بودن ضرایب رگرسیونی پذیرفته می شود. بنابراین مدل اول را می توان به صورت زیر نوشت:

$$Y = ۱۲/۹۶ + ۰/۱۹X$$

در مدل فوق Y نشان دهنده متغیر وابسته یعنی عملکرد آموزشی دانشجویان و X بیانگر متغیر مستقل یعنی موفقیت تحصیلی قبلی دانشجویان می باشد.

جدول (۵) ضریب تعیین در مدل مربوط به عملکرد آموزشی و موفقیت تحصیلی قبلی

مدل	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده
۱	۰/۰۳۴	۰/۰۲۷

با توجه به جدول (۵) ضریب تعیین برای مدل اول پژوهش ۰/۰۳۴ به دست آمده به عبارت دیگر تقریباً ۳/۴ درصد از پیش بینی عملکرد آموزشی دانشجویان با استفاده از موفقیت تحصیلی قبلی آنان، طبق مدل رگرسیونی به دست آمده، صحیح می باشد. جهت بررسی فرضیات مدل رگرسیون از آزمون کولموگروف اسمیرنوف برای آزمون نرمال بودن باقیمانده ها، از آماره دوربین واتسون برای آزمون استقلال باقیمانده ها و از آزمون تثبیت واریانس برای آزمون همگنی واریانس باقیمانده ها استفاده شده است. سطح معنی داری آزمون کولموگروف اسمیرنوف ۰/۶۹۹ به دست آمده در نتیجه فرض نرمال بودن باقیمانده ها پذیرفته می شود. آماره دوربین واتسون ۱/۸۴ به دست آمده از آن جا که این مقدار در بازه (۱/۵, ۲/۵) قرار دارد، بنابراین فرض استقلال باقیمانده ها نیز پذیرفته می شود و اما جهت تثبیت واریانس، مقادیر پیش بینی شده استاندارد طبقه بندی شده و آزمون تثبیت واریانس را برای باقیمانده های استاندارد شده در سطوح طبقه بندی شده انجام شد، که سطح معنی داری آزمون ۰/۷۸۲ به دست آمده در نتیجه فرض همگنی واریانس باقیمانده ها نیز پذیرفته

می‌شود. با توجه به مطالب ذکر شده می‌توان نتیجه گرفت تمامی فروض رگرسیونی برای مدل به دست آمده برقرار بوده و رابطه رگرسیونی بین عملکرد آموزشی دانشجویان و موفقیت تحصیلی قبلی آنان قابل قبول می‌باشد.
فرضیه فرعی دوم: دانش قبلی دانشجویان بر عملکرد آموزشی آنها تأثیرگذار است.

تذکر: در استفاده از آزمون t مستقل، برابر یا نا برابر بودن واریانس جوامع مهم می‌باشد، بنابراین قبل از آزمون فرضیه فرعی ۲ با استفاده از آزمون لوین این مطلب بررسی می‌شود. آزمون لوین به شرح زیر می‌باشد:

واریانس عملکرد تحصیلی دانشجویانی که رشته کارشناسی آنها حسابداری بوده و
 نبوده، برابر هم است: H_0
 واریانس عملکرد تحصیلی دانشجویانی که رشته کارشناسی آنها حسابداری بوده و
 نبوده، برابر هم نیست: H_1

جدول (۶) آزمون لوین جهت مقایسه واریانس عملکرد آموزشی با توجه به دانش قبلی

متغیر	مقدار آماره F	سطح معنی‌داری دو طرفه
عملکرد آموزشی	۰/۲۲۸	۰/۶۳۴P=

با توجه به این که سطح معنی‌داری آزمون لوین بیشتر از $\alpha=0/05$ می‌باشد فرض صفر آزمون در سطح $\alpha=0/05$ پذیرفته می‌شود؛ بنابراین با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت بین واریانس عملکرد آموزشی دانشجویانی که رشته کارشناسی آنها حسابداری بوده و دانشجویانی که رشته کارشناسی آنان غیرحسابداری بوده است، تفاوت معنی‌داری وجود ندارد.

جدول (۷) آزمون t مستقل جهت مقایسه عملکرد آموزشی دانشجویان با توجه به دانش قبلی

عملکرد آموزشی / دانش قبلی	میانگین	انحراف معیار	مقدار آماره t	درجه آزادی	سطح معنی‌داری یک طرفه
حسابداری	۱۶/۱	۱/۷	*۲/۴۵	۱۳۲	P=۰/۰۰۷
غیرحسابداری	۱۵/۰۷	۱/۹			

دانش قبلی دانشجویان بر عملکرد آموزشی آنها تأثیرگذار نیست: H_0
 دانش قبلی دانشجویان بر عملکرد آموزشی آنها تأثیرگذار است: H_1

نظر به این که سطح معنی‌داری به دست آمده در جدول (۷) کمتر از $\alpha=0/05$ می‌باشد ($P=0/007 < 0/05$)، بنابراین فرض صفر آزمون فوق در سطح $\alpha=0/05$ رد می‌شود یعنی با سطح اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت دانش قبلی دانشجویان بر عملکرد آموزشی آنها تأثیرگذار است؛ بنابراین فرضیه فرعی دوم پژوهش نیز پذیرفته می‌شود. با توجه به این که میانگین عملکرد آموزشی دانشجویانی که رشته کارشناسی آنها حسابداری بوده بیشتر از میانگین عملکرد آموزشی دانشجویانی می‌باشد که رشته کارشناسی آنها غیرحسابداری است، بنابراین می‌توان نتیجه گرفت با اطمینان ۹۵ درصد تحصیل دانشجویان مقطع کارشناسی در رشته حسابداری بر عملکرد آموزشی آنها در مقطع کارشناسی ارشد تأثیر مثبت داشته است.

فرضیه فرعی سوم: بین عملکرد آموزشی دانشجویان و انگیزه و انتظارات آنان ارتباط معنی‌داری وجود دارد.

جدول (۸) همبستگی پیرسون بین عملکرد آموزشی دانشجویان و انگیزه و انتظارات آنان

پیرسون		عملکرد آموزشی
انگیزه	ضریب همبستگی	* $0/467$
	سطح معنی‌داری یک طرفه	$P=0/000$
انتظارات	ضریب همبستگی	* $0/427$
	سطح معنی‌داری یک طرفه	$P=0/000$

* $P < 0/05$

طبق جدول (۸) می‌توان نتیجه گرفت، با اطمینان ۹۵٪ رابطه میان عملکرد آموزشی دانشجویان با انگیزه و انتظارات آنان معنی‌دار است ($P < 0/05$). از آن جا که ضرایب همبستگی پیرسون مثبت به دست آمده است، بنابراین می‌توان گفت عملکرد آموزشی دانشجویان با انگیزه و انتظارات آنان رابطه مثبت و مستقیم دارد، یعنی هر چه انگیزه و انتظارات دانشجویان بیشتر باشد عملکرد آموزشی آنها نیز بهتر است.

جدول (۹) رابطه رگرسیونی بین عملکرد آموزشی دانشجویان و انگیزه و انتظارات آنان

منبع تغییر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار آماره F	سطح معنی‌داری
رگرسیون	۸۹/۹۰۹	۱	۸۹/۹۰۹	* $36/212$	$P=0/000$
باقیمانده	۳۲۲/۷۷۴	۱۳۰	۲/۴۸۳		
کل	۴۱۲/۶۸۳	۱۳۱			

* $P < 0/05$

$$\begin{cases} H_0: \text{مدل رگرسیونی تأثیر معنی‌داری بر متغیر عملکرد آموزشی دانشجویان ندارد} \\ H_1: \text{مدل رگرسیونی تأثیر معنی‌داری بر متغیر عملکرد آموزشی دانشجویان دارد} \end{cases}$$

با توجه به جدول فوق مقدار F محاسبه شده برای مدل رگرسیونی ۳۶۲۱۲ به دست آمد، که در سطح $\alpha = 0/05$ معنی‌دار است ($P = 0/000 < 0/05$)، به عبارت دیگر فرض صفر آزمون فوق در سطح $\alpha = 0/05$ رد شده، به این معنا که با اطمینان ۹۵٪ در مدل رگرسیونی رابطه معنی‌داری بین عملکرد آموزشی دانشجویان و انگیزه و انتظارات آنان وجود دارد.

جدول (۱۰) ضرایب رگرسیونی در مدل میان عملکرد آموزشی و انگیزه و انتظارات دانشجویان

سطح معنی‌داری	مقدار آماره t	ضرایب	مدل
$P = 0/000$	*۹/۵۵۵	۹/۸۱۸	ثابت
$P = 0/000$	*۶/۰۱۸	۰/۰۸۳	انگیزه

* $P < 0.05$

همان‌طور که مشخص است، مقدار t محاسبه شده برای ضرایب α_0 و α_1 در سطح $\alpha = 0/05$ معنی‌دار بوده و فرض معنی‌دار بودن ضرایب رگرسیونی پذیرفته می‌شود؛ بنابراین مدل رگرسیونی را می‌توان به صورت زیر نوشت:

$$Y = 9/818 + 0/083X$$

در مدل فوق Y نشان‌دهنده متغیر وابسته، یعنی عملکرد آموزشی دانشجویان و X بیانگر متغیر مستقل یعنی انگیزه و انتظارات دانشجویان می‌باشد.

جدول (۱۱) ضریب تعیین در مدل مربوط به عملکرد آموزشی و انگیزه و انتظارات دانشجویان

ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده
۰/۲۱۸	۰/۲۱۲

با توجه به جدول فوق ضریب تعیین برای مدل به دست آمده ۰/۲۱۸ به دست آمده به عبارت دیگر تقریباً ۲۲ درصد از پیش‌بینی عملکرد آموزشی دانشجویان با استفاده از انگیزه و انتظارات آنان، طبق مدل رگرسیونی حاصله، صحیح می‌باشد. فرضیه اصلی تحقیق: بین عملکرد آموزشی دانشجویان و متغیرهای پیش‌زمینه‌ای ارتباط معنی‌داری وجود دارد.

جدول (۱۲) همبستگی پیرسون میان عملکرد آموزشی دانشجویان و انگیزه و انتظارات آنان

عملکرد آموزشی	پیرسون	
*۰/۴۸۵	ضریب همبستگی	متغیرهای پیش‌زمینه‌ای
P=۰/۰۰۰	سطح معنی‌داری یک طرفه	

*P<۰/۰۵

طبق جدول فوق می‌توان نتیجه گرفت، با اطمینان ۹۵ درصد رابطه بین عملکرد آموزشی دانشجویان با متغیرهای پیش‌زمینه‌ای معنی‌دار است ($P=۰/۰۰۰ < ۰/۰۵$). از آن جا که ضریب همبستگی پیرسون مثبت به دست آمده است، بنابراین می‌توان گفت عملکرد آموزشی دانشجویان با متغیرهای پیش‌زمینه‌ای رابطه مثبت و مستقیم دارد.

جدول (۱۳) رابطه رگرسیونی بین عملکرد آموزشی دانشجویان و متغیرهای پیش‌زمینه‌ای

منبع تغییر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار آماره F	سطح معنی‌داری
رگرسیون	۹۷/۱۱۱	۱	۹۷/۱۱۱	*۴۰/۰۰۵	P=۰/۰۰۰
باقیمانده	۳۱۵/۵۷۲	۱۳۰	۲/۴۲۷		
کل	۴۱۲/۶۸۳	۱۳۱			

*P<0.05

$$\left\{ \begin{array}{l} H_0: \text{مدل رگرسیونی تأثیر معنی‌داری بر متغیر عملکرد آموزشی دانشجویان ندارد} \\ H_1: \text{مدل رگرسیونی تأثیر معنی‌داری بر متغیر عملکرد آموزشی دانشجویان دارد} \end{array} \right.$$

با توجه به جدول ۱۳ مقدار F محاسبه شده برای مدل رگرسیونی $40/005$ به دست آمده که در سطح $\alpha = 0/05$ معنی‌دار است ($P=0/000 < 0/05$)، به عبارت دیگر فرض صفر آزمون فوق در سطح $\alpha = 0/05$ رد شده به این معنا که با اطمینان ۹۵ درصد در مدل رگرسیونی رابطه معنی‌داری میان عملکرد آموزشی دانشجویان و متغیرهای پیش‌زمینه‌ای وجود دارد.

جدول (۱۴) ضرایب رگرسیونی در مدل مربوط به عملکرد آموزشی و متغیرهای

پیش‌زمینه‌ای

سطح معنی‌داری	مقدار آماره t	ضرایب	مدل
$P=0/000$	$9/318$	$9/533$	ثابت
$P=0/000$	$6/325$	$0/085$	متغیرهای پیش‌زمینه‌ای

* $P < 0.05$

همان‌طور که مشخص است، مقدار t محاسبه شده برای ضرایب α_0 و α_1 در سطح $\alpha = 0/05$ معنی‌دار بوده و فرض معنی‌دار بودن ضرایب رگرسیونی پذیرفته می‌شود؛ بنابراین مدل رگرسیونی را می‌توان به صورت زیر نوشت:

$$Y = 9/533 + 0/085X$$

در مدل فوق Y نشان دهنده متغیر وابسته، یعنی عملکرد آموزشی دانشجویان و X بیانگر متغیر مستقل یعنی متغیرهای پیش‌زمینه‌ای می‌باشد.

جدول (۱۵) ضریب تعیین در مدل مربوط به عملکرد آموزشی و متغیرهای پیش‌زمینه‌ای

ضریب تعیین شده	ضریب تعیین
$0/229$	$0/235$

با توجه به جدول فوق ضریب تعیین برای مدل به دست آمده $0/235$ به دست آمده به عبارت دیگر تقریباً ۲۴ درصد از پیش‌بینی عملکرد آموزشی دانشجویان با استفاده از متغیرهای پیش‌زمینه‌ای، طبق مدل رگرسیونی حاصله، صحیح می‌باشد.

نتیجه‌گیری کلی

نتایج تحقیق حاضر نشان‌دهنده آن است که انگیزه دانشجویان در انتخاب رشته حسابداری بیشتر از انگیزه ورود به دانشگاه بوده است و این نشان‌دهنده انتخاب آگاهانه رشته حسابداری از قبل می‌باشد؛ همچنین دانشجویان دختر بیشتر از دانشجویان پسر تحت تأثیر گروه‌های مرجع از قبیل خانواده، دوستان، خویشاوندان و اساتید وارد دانشگاه شده‌اند؛ از سوی دیگر انتظار دانشجویان دختر جهت آمدن به دانشگاه و انتخاب رشته و مقطع تحصیلی بیشتر از دانشجویان پسر بوده است.

نتایج حاصل از تحلیل فرضیه فرعی اول حاکی از وجود رابطه معنی‌دار بین موفقیت تحصیلی قبلی دانشجویان و عملکرد آموزشی آنان می‌باشد؛ نتایج حاصل از تحلیل فرضیه فرعی دوم نیز نشان‌دهنده این است که تحصیل دانشجویان در مقطع کارشناسی رشته حسابداری بر عملکرد آموزشی آنها در مقطع کارشناسی ارشد تأثیر مثبت داشته است و نتایج حاصل از تحلیل فرضیه فرعی سوم نیز بیانگر این است که عملکرد آموزشی دانشجویان با انگیزه و انتظارات آنان رابطه مثبت و مستقیم دارد.

پیشنهادهای کاربردی - مدیریتی

با توجه به نتایج تحقیق پیشنهاد می‌شود جهت دستیابی به موفقیت آموزشی معدل دوره کارشناسی به عنوان یکی از شرایط ورود به دانشگاه لحاظ شده و شرایطی فراهم گردد تا امکان ادامه تحصیل در دوره تحصیلات تکمیلی برای افرادی که دارای مدرک کارشناسی مربوطه می‌باشند سهل‌تر شود؛ به علاقه‌مندان رشته حسابداری نیز توصیه می‌شود نسبت به تحصیل در این رشته از مقاطع پایین‌تر اقدام کنند تا به موفقیت بیشتری دست یابند؛ همچنین پیشنهاد می‌شود اساتید حسابداری نیز در خصوص روش‌های مؤثر تدریس و دستیابی به منابع کاربردی بیش از پیش اهتمام ورزند تا از فاصله موجود میان رشته دانشگاهی حسابداری و حرفه حسابداری در عمل کاسته شود.

پیشنهاداتی برای تحقیقات آتی

- بررسی تأثیر محیط آموزش بر موفقیت آموزشی دانشجویان حسابداری
- بررسی تأثیر ویژگی‌های مدرس بر موفقیت آموزشی دانشجویان حسابداری
- بررسی تأثیر محتوا و سرفصل دروس و اطلاعات کسب شده در دوره کارشناسی حسابداری بر موفقیت آموزشی دانشجویان در مقطع کارشناسی ارشد
- بررسی تأثیر شیوه‌های تدریس اساتید بر موفقیت آموزشی دانشجویان حسابداری
- بررسی رابطه بین موفقیت آموزشی دانشجویان حسابداری و موفقیت در حرفه حسابداری

منابع

- حجازی، یوسف و امیددی نجف آبادی، مریم (۱۳۸۵). عوامل مؤثر بر موفقیت تحصیلی دانشجویان کشاورزی. *مجله علوم کشاورزی ایران*، دوره ۲-۳۷، شماره ۲.
- خسروجردی، محمود و ایرانشاهی، محمد (۱۳۸۸). رابطه دانش پیشین با رفتار اطلاع جویی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه تهران. *فصلنامه علمی پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران*، دوره ۲۵، شماره ۱.
- ده بزرگی، غلامرضا و موصلی، حیدر علی (۱۳۸۱). بررسی علل افت تحصیلی در دانشجویان پزشکی ورودی ۱۳۷۱ و ۱۳۷۲ شیراز. *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*، شماره ۷.
- مجتهدزاده، ویدا (۱۳۸۰). بررسی برنامه آموزش حسابداری در دانشگاه‌های ایران در مقطع کارشناسی: دیدگاه‌های شاغلین در حرفه حسابداری. *علوم انسانی الزهراء*، شماره ۱۱ (۳۷-۳۸).
- نوروش، ایرج (۱۳۸۲). بررسی فرایند تغییر برنامه درسی و پیشنهاد یک برنامه درسی نوسازی شده برای دوره کارشناسی رشته حسابداری. *فصلنامه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دانشکده مدیریت دانشگاه تهران*، دوره ۴، شماره ۳۲.
- هزاوه‌ئی، مهدی و فتحی، یدا... و شمشیری، مهری (۱۳۸۴). بررسی برخی علل مشروطی از دید دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی همدان در سال تحصیلی ۸۱-۱۳۸۰. *مجله گام‌های توسعه در آموزش پزشکی*، مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی، دوره سه، شماره ۱.

- Byrne, M. and Flood B. (2008). Examining the relationships among background variables and academic performance of first year accounting students at an Irish university. *Journal of accounting education*, No. 26, PP. 202-212.
- Graunke. Steven S, Woosley. Sherry A. (2005). An exploration of the factors that affect the academic success of college sophomores. *College student Journal*, June, PP. 1-12.
- Jackling, B. and Wigg, R. (1997). A Multicampus of first year accounting student: an Australian study. *Asian review of accounting*, No. 5, PP. 126-146.